

31 Uppskov med beskattningen vid aktiebyten (andelsbyten)

48 a kap. och 49 kap. IL
prop. 2003/04:33
prop. 2002/03:15
prop. 2001/02:46 s. 58–65
prop. 1998/99:15 s. 176–200
SOU 1998:1 s. 187–210

Sammanfattning

När ett företag köper aktierna i ett annat företag är det inte ovanligt att detta sker mot ersättning i form av aktier i det köpande företaget. Aktieägarna får då ingen eller endast obetydlig ersättning i form av kontanter. Om tillräcklig betalning för aktierna i form av pengar inte erhålls, för att betala skatt på kapitalvinst, skulle omstruktureringar i näringslivet kunna försvåras. Därför finns uppskovsregler. Dessa innebär att beskattningen av kapitalvinst kan få skjutas upp till dess att de mottagna aktierna avyttras.

31.1 Allmänt

Före 1999 fanns det två uppskovssystem, dels strukturregeln i 27 § 4 mom. SIL, dels lagen (1994:1854) om inkomstbeskattningen vid gränsöverskridande omstruktureringar inom EG (IGOL). Strukturregeln var tillämplig när det köpande företaget var svenskt eller hemmahörande utanför EU medan IGOL var tillämplig när det köpande företaget var hemmahörande inom EU. Strukturregeln fick dock tillämpas, istället för IGOL, om den skattskyldige begärde det.

Strukturregeln

Enligt strukturregeln kunde uppskov med reavinstbeskattningen medges om aktier avyttrades till ett svenskt aktiebolag eller ett motsvarande utländskt bolag. Som förutsättning gällde att vederlaget utgjordes av nyemitterade aktier i det köpande bolaget. En kontant ersättning på högst 10 % av de mottagna aktiernas nominella värde tilläts. Tekniskt innebar uppskovet att endast den kontanta delen av vederlaget beskattades omedelbart. De mottagna aktierna övertog det skattemässiga omkostnads-

	beloppet för de avyttrade aktierna. Reavinst kom på så sätt att beskattas när de mottagna aktierna avyttrades.
IGOL	Även enligt IGOL krävdes att vederlaget skulle utgå i form av andelar i det köpande företaget. En kontantdel på 10 % tolererades utan att det hindrade uppskovet. Kontantdelen beskattades omedelbart. Tekniskt medgavs uppskovet genom att skattemyndigheten fastställde reavinsten på de avyttrade andelarna vid tidpunkten för avyttringen. Beskattningen skedde dock först när de mottagna andelarna avyttrades.
Andelsbyteslagen	För att uppnå ett enhetligt system ersattes strukturregeln och IGOL fr.o.m. 1999 av lag (1998:1601) om uppskov med beskattningen vid andelsbyten. Det enhetliga systemet utformades med utgångspunkt i den teknik som användes i IGOL. Andelsbyteslagen gällde vid 2000 och 2001 års taxeringar.
IL	Med tillämpning fr.o.m. 2002 års taxering överfördes bestämmelserna i andelsbyteslagen, i sak oförändrade, till 49 kap. IL.
Två parallella system	Det enhetliga uppskovssystemet vid andelsbyten ersattes från 2002 av två parallella system, nämligen framskjuten beskattning vid andelsbyten och uppskovsgrundande andelsbyten. Framskjuten beskattning fick tillämpas redan vid 2002 års taxering om den skattskyldige begärde det och förutsättningar och villkor var uppfyllda.
Framskjuten beskattning	Reglerna om framskjuten beskattning innebär en återgång till den teknik som användes i strukturregeln och gäller endast när en fysisk person är säljare. Det krävdes ursprungligen att den avyttrade andelen var marknadsnoterad och att varken den eller den mottagna andelen var kvalificerad. Den förutsättningen har tagits bort vilket innebär en utvidgning av reglerna om framskjuten beskattning med verkan från den 1 januari 2003 och med möjlighet till retroaktiv tillämpning om den skattskyldige begär det.
Uppskovsgrundande andelsbyten	Reglerna om uppskovsgrundande andelsbyten gäller efter den senaste lagändringen endast när en juridisk person avyttrar andelar eller när de avyttrade andelarna är lagerandelar.
Andel	Reglerna om andelsbyten får tillämpas inte bara vid avyttring av aktier i svenska aktiebolag. Även andelar i svenska ekonomiska föreningar och andelar i utländska bolag omfattas. Ordet andelar används därför som en samlingsbeteckning för aktier och andra andelar.

31.2 Framskjuten beskattning vid andelsbyten

Förutsättningar

Om en skattskyldig som är en fysisk person begär det får bestämmelserna om framskjuten beskattning i 48 a kap. IL tillämpas vid 2002 års taxering. För avyttringar som sker fr.o.m. 2002 föreligger ingen valfrihet. Bestämmelserna om framskjuten beskattning ska då tillämpas oavsett om den skattskyldige begär det eller inte. Det innebär att själva andelsbytet inte behöver deklareras av den skattskyldige (prop. 2001/02:46 s. 63). Om den avyttrade andelen var kvalificerad gäller särskilda bestämmelser, se nedan. Om den avyttrade andelen var en lagertillgång gäller reglerna om uppskovsgrundande andelsbyten, se nedan.

För att ett andelsbyte överhuvudtaget ska föreligga krävs att en säljare avyttrar en andel i ett företag till ett annat företag och att ersättning lämnas i form av andelar i det köpande företaget. Begreppet andel omfattar endast delägarätter till kapitalet i företaget. Konvertibler, teckningsoptioner och liknande värdepapper faller således utanför (prop. 1998/99:15 s. 276 och RÅ 2000 not 159).

Fusion/fission

Reglerna får tillämpas även vid fusion eller fission. Det innebär att säljaren ska anses avyttra sina andelar till det övertagande företaget vid en fusion eller fission (48 a kap. 4 § IL).

Ersättning

Ersättningen ska vara marknadsmässig. Det tillåts att ersättning till en del lämnas i pengar, dock högst med ett belopp motsvarande 10 % av de mottagna andelarnas nominella värde. Om nominellt värde saknas på de mottagna andelarna görs beräkningen av kontantersättningen på den del av det inbetalade kapitalet som belöper sig på andelarna (48 a kap. 2 § 2 p. IL).

I RÅ 2002 ref. 27 ansågs uppskov kunna medges då en person bytt hälften av sina aktier mot aktier i ett annat bolag samtidigt som den andra hälften av aktierna avyttrats mot kontant betalning. Enligt RR:s mening saknades anledning att inte godta ett på detta sätt avgränsat andelsbyte.

Uppskovstekniken

Kontant ersättning ska tas upp som kapitalvinst det beskattningsår då andelsbytet sker. Den skattemässiga anskaffningsutgiften för den avyttrade andelen övergår på den mottagna andelen (48 a kap. 10 § st. 1 IL). Kapitalvinst utöver kontantersättningen beskattas när den mottagna andelen avyttras (44 kap. 26 § IL). Kapitalförlust ska på motsvarande sätt dras av (44 kap. 2 § IL).

I RÅ 2002 ref. 78 ansågs skadestånd motsvarande värdet av del av erhållna vederlagsaktier innebära en partiell återgång av andelsbytet.

Säljaren	Säljaren ska vara bosatt i Sverige eller vistas här stadigvarande (48 a kap. 5 § IL). Obegränsad skattskyldighet i Sverige på grund av väsentlig anknytning medför inte rätt till framskjuten beskattning.
Köparen	Det köpande företaget ska vara en juridisk person (48 a kap. 6 § IL). Beträffande svenska juridiska personer ska köparen vara ett svenskt aktiebolag. När det gäller utländska företag krävs att det är fråga om sådan utländsk juridisk person som omfattas av definitionen för utländskt bolag i 2 kap. 5 a § IL. Även andra utländska företag kan omfattas. Det ska då vara fråga om företag som är skattemässigt hemmahörande i stat som är medlem i EU och som bedrivs i någon av de associationsformer samt är skyldigt att betala någon av de skatter som anges i fusionsdirektivet 90/434/EEC.
Den avyttrade andelen	Aktier i svenska aktiebolag omfattas av bestämmelserna om framskjuten beskattning liksom andelar i utländska motsvarigheter till svenska aktiebolag. Härmed förstås sådan utländsk juridisk person som enligt 2 kap. 5 a § IL är att anse som utländskt bolag. Vidare omfattas andel i företag som uppfyller de ovan angivna kvalifikationsvillkoren i fusionsdirektivet. Andel i svensk ekonomisk förening omfattas också fr.o.m. 2003 (prop. 2002/03:15 s. 63).
Röstmajoritet	Det krävs att det köpande företaget vid utgången av det kalenderår då avyttringen har ägt rum innehar andelar i det överlåtna företaget med mer än 50 % av rösterna. Beträffande lokutionen ”inneha andelar”, jfr RÅ 2002 ref. 19. Om det föreligger särskilda skäl kan det vara tillräckligt att röstvillkoret är uppfyllt vid någon tidpunkt mellan andelsbytet och utgången av kalenderåret. I ett icke överklagat förhandsbesked den 23 oktober 2003 (RSV:s rättsfallsprotokoll nr 32/2003) ansågs särskilda skäl föreligga då andelsbytet inte använts för skatteundandragande eller skatteflykt
Efterföljande andelsbyte	Om en andel som mottagits vid ett andelsbyte byts vid ett efterföljande nytt andelsbyte ska en då mottagen andel anses förvärvad för en ersättning som motsvarar det omkostnadsbelopp som gällde för den avyttrade andelen. (48 a kap. 10 § IL).
Utflyttning	Om säljaren inte längre uppfyller villkoret om kvalificerad bosättning i Sverige ska den kapitalvinst som uppkom vid andelsbytet tas upp som intäkt (48 a kap. 11 § IL). En fysisk person som varit bosatt eller stadigvarande vistats i Sverige ska alltså ta upp kapitalvinsten det år bosättningen eller vistelsen i Sverige upphör. Den mottagna andelen ska då anses avyttrad för det marknadsvärde som gällde vid andelsbytet. Kapitalvinsten fastställs således i efterhand.

Benefik överlåtelse	Om en andel som omfattas av reglerna om framskjuten beskattning överläts genom arv, testamente, gåva, bodelning eller på liknande sätt inträder förvärvaren i den tidigare ägarens skattemässiga situation. Som anskaffningsutgift för förvärvaren räknas ett belopp som motsvarar det omkostnadsbelopp som skulle ha använts om den tidigare ägaren hade avyttrat andelen på dagen för äganderättsövergången (44 kap. 21 § IL).
Turordning	En turordning gäller vid avyttring av andelar i det köpande företaget om säljaren vid tidpunkten för andelsbytet redan har andelar i det köpande företaget (gamla andelar) eller förvärvar sådana andelar efter andelsbytet (nya andelar). Senare avyttringar ska då anses ske i följande ordning; 1. gamla andelar, 2. mottagna andelar och 3. nya andelar. Motsvarande turordningsregler tillämpas när äganderätten övergår på annat sätt än genom avyttring (48 a kap. 15 § IL).
Genomsnittsmetoden	Om mottagna andelar inte är marknadsnoterade eller om de är kvalificerade ska de vid tillämpning av genomsnittsmetoden i 48 kap. 7 § IL inte anses vara av samma slag och sort som andra andelar i det köpande företaget som innehas av säljaren (48 a kap. 16 § IL).
Lättnadsbelopp	I prop. 2003/04:33 föreslås att sparlat lättnadsutrymme för onoterade andelar ska få fördelas på mottagna andelar. Om de mottagna andelarna är marknadsnoterade och inte är kvalificerade ska sparlat lättnadsutrymme läggas till anskaffningsutgiften vid beräkningen av omkostnadsbeloppet för de mottagna andelarna. Om de mottagna andelarna är marknadsnoterade och kvalificerade ska sparlat lättnadsutrymme beaktas när kapitalvinsten fördelas enligt 57 kap. 12 § IL. Bestämmelserna föreslås tillämpas på andelsbyten som skett efter den 31 december 2002. Bestämmelserna tillämpas också om den skattskyldige begärt att punkterna 3 och 4 i övergångsbestämmelserna till lagen (2002:1143) om ändring i inkomstskattelagen ska tillämpas på ett andelsbyte som skett före den 1 januari 2003.

31.2.1 Kvalificerade andelar

Utvidgning av reglerna

Bestämmelserna för fysiska personer om framskjuten beskattning vid andelsbyten utvidgades fr.o.m. 2003, och med möjlighet till viss retroaktiv tillämpning, till att även omfatta andelar som inte är marknadsnoterade samt byten av kvalificerade andelar och andelar som blir kvalificerade för säljaren.

Bakgrunden till ändringen var den kritik som riktats mot reglerna om uppskovsgrundande andelsbyten. Dessa regler innebar att kapitalförlust på mottagna andelar inte kunde kvittas mot uppskovsbelopp i inkomstslaget tjänst. Om de mottagna andelarna blivit värdelösa t.ex. genom konkurs hade säljaren totalt sett gjort en kapitalförlust men trots detta tvingats skatta av en kapitalvinst, i form av den del av uppskovsbeloppet som avsåg inkomst av tjänst.

Uppskovstekniken

Tekniken för framskjuten beskattning utvidgades därför till att omfatta onoterade och kvalificerade andelar. Det innebär att mottagna andelar övertar avyttrade kvalificerade andelars anskaffningsutgift (48 a kap. 10 § IL) och de mottagna andelarna anses som kvalificerade (57 kap. 6 § 2 st. IL). Någon tidsgräns för hur länge de mottagna andelarna behåller karaktären av kvalificerade andelar finns inte.

I prop. 2003/04:33 föreslås att sparade utdelningsutrymme ska få fördelas på de mottagna andelarna. Om det sparade utdelningsutrymme som fördelats på de mottagna andelarna är högre än det sparade utdelningsutrymme som belöper på de mottagna andelarna när de avyttras ska hälften av mellanskillnaden läggas till tjänstebeloppet. De nya bestämmelserna ska tillämpas på andelsbyten som skett efter den 31 december 2002. Bestämmelserna föreslås också få tillämpas om den skattskyldige begärt att punkterna 3 och 4 i övergångsbestämmelserna till lagen (2002:1143) om ändring i inkomstskattelagen ska tillämpas på ett andelsbyte som skett före den 1 januari 2003.

Ersättning i pengar

Ersättning i pengar tas upp som kapitalvinst det beskattningsår då andelsbytet sker. Ersättningen tas upp i kapital i den utsträckning ersättningen ryms inom kapitalbeloppet. Överskjutande del av ersättningen i pengar tas upp i inkomstslaget tjänst (48 a kap. 9 § IL). Övrig vinst eller förlust beskattas först när mottagen andel avyttras eller upphör att existera.

Det ska vid andelsbytet göras en beräkning som visar de belopp som skulle ha tagits upp i inkomstslaget kapital (kapitalbeloppet) och i inkomstslaget tjänst (tjänstebeloppet) om bestämmelserna om framskjuten beskattning inte varit tillämpliga (48 a kap. 8 a § IL). Den del av vinsten som ska beskattas i inkomstslaget tjänst

när den mottagna andelen avyttras maximeras därmed. Om den mottagna andelen senare skulle avyttras med förlust, dvs. till ett värde understigande omkostnadsbeloppet, uppkommer inte någon tjänstebeskattnings.

Maximeringsbelopp

Bestämmelsen om maximeringsbelopp behövs för att begränsa det belopp som ska tas upp i inkomstslaget tjänst vid en framtida försäljning. Den del av vinsten som uppkommer efter andelsbytet har ju inte med ägarens arbetsinsats att göra och är därför hänförlig till inkomstslaget kapital.

Detta gäller dock inte om den mottagna andelen är kvalificerad enligt 57 kap. 4 § eller 6 § 1 st. IL när den avyttras. Den situationen kan inträffa att ett onoterat bolag köper andelarna i ett företag där ägaren har kvalificerade andelar. Maximeringsbeloppet i tjänst beräknas vid bytet. Om ägaren till de kvalificerade andelarna därefter är verksam i det köpande bolaget på så sätt att han bedöms ha ett kvalificerat innehav ska maximeringsregeln inte tillämpas (57 kap. 13 § 2 st. IL).

En erhållen andel ska också anses kvalificerad om den förvärvats med stöd av en kvalificerad andel (57 kap. 6 § 2 st. IL). Den bestämmelsen tar sikte på andelar som erhållits i utdelning på kvalificerad andel och utdelningen är skattefri pga. lex ASEA. Den erhållna andelen ska då anses som kvalificerad. Detsamma gäller andelar som förvärvats vid t.ex. nyemission och fondemission (prop. 2002/03:15 s. 66).

Benefikt förvärv

Om den mottagna andelen övergår till någon annan genom arv, testamente, gåva eller bodelning ska förvärvaren lämna uppgift om antalet andelar som förvärvats, uppgift om tjänstebelopp för varje andel och identifikationsuppgifter för den som andelarna övergått från. Förvärvaren ska årligen lämna de uppgifter som är av betydelse för om tjänstebeloppet ska tas upp till beskattning (3 kap. 16 a § LSK).

Skalbolag

Bestämmelserna om andelsbyten får inte tillämpas om avyttringen avser en skalbolagsandel och kapitalvinsten enligt 49 a kap. IL ska tas upp i näringsverksamhet (48 a kap. 4 a § IL).

Rörelsevillkor

Om den avyttrade andelen är kvalificerad och säljaren ensam eller tillsammans med närstående, direkt eller indirekt, äger andelar med minst 25 % av rösterna i det köpande företaget ska det köpande företags näringsverksamhet till huvudsaklig del bestå av rörelse eller innehav av andelar i dotterföretag som till huvudsaklig del bedriver rörelse (48 a kap. 6 a § IL). Det är tillräckligt att det köpande företaget i och med förvärvet av dotterbolaget blir rörelsedrivande om transaktionen inte är förenad med skatteflykt eller skatteundandragande (jfr KR:s i Stockholm dom den

27 augusti 2004, mål nr 2626-03, rättsfallsprotokoll 2004/23).

Om villkoret inte längre uppfylls ska kapitalvinsten som uppkom vid andelsbytet tas upp som intäkt. Detta gäller i fråga om förändringar i det köpande företags näringsverksamhet t.o.m. tjugonde året efter andelsbytet. Det gäller dock bara om säljaren ensam eller tillsammans med närstående också vid tidpunkten för förändringen av näringsverksamheten äger andelar med minst 25% av rösterna för samtliga andelar i företaget (48 a kap. 12 § IL).

**Benefik överlåtelse
till juridisk person**

Övergår äganderätten till mottagen andel som är kvalificerad genom gåva eller testamente till en juridisk person eller ett svenskt handelsbolag ska andelen anses avyttrad för en ersättning som motsvarar marknadsvärdet (48 a kap. 14 § IL). Eftersom maximeringsregeln endast avser fysiska personer är det naturligt att tjänstebeloppet i sådana fall ska tas upp till beskattning hos den fysiska personen även om det är fråga om en benefik äganderättsövergång. Den juridiska personen får då marknadsvärdet som anskaffningsvärde för andelen (prop. 2002/03:14 s. 46).

**Övergångs
Bestämmelser**

De nya reglerna trädde i kraft den 1 januari 2003 och tillämpas på andelsbyten som skett efter den 31 december 2002. För uppskovsbelopp som fördelats enligt äldre bestämmelser ska fortfarande äldre bestämmelser gälla.

Det innebär att uppskovsbeloppet tas upp till beskattning senast när äganderätten övergår till någon annan eller när andelen upphör att existera. Även om efterföljande andelsbyte skett efter den 31 december 2002 ska äldre bestämmelser tillämpas. Har byte med en kvalificerad andel skett och ett uppskovsbelopp fördelats enligt äldre bestämmelser ska dock, på den skattskyldiges begäran, bytet anses ha skett i enlighet med de nya bestämmelserna.

Detsamma gäller för den som avyttrat en kvalificerad andel genom ett andelsbyte före den 1 januari 2003 och där det skulle funnits förutsättningar för uppskov om den skattskyldige då hade begärt det.

31.3 Uppskovsgrundande andelsbyten

Förutsättningar

Bestämmelserna om uppskovsgrundande andelsbyten tillämpas från den 1 januari 2003 endast för juridiska personer och för delägare i svenska handelsbolag. Om den avyttrade andelen var en lagertillgång gäller bestämmelserna även för fysisk person.

För avyttringar före den 1 januari 2003 omfattar reglerna om uppskovsgrundande andelsbyten även fysisk person med avseende på kvalificerade andelar. Enligt övergångsbestämmelserna till de utvidgade reglerna om framskjuten beskattning får dock de

reglerna tillämpas retroaktivt med avseende på kvalificerade andelar om den skattskyldige begär det.

För att ett uppskovsgrundande andelsbyte ska föreligga krävs att en säljare avyttrar andel i ett företag till ett annat företag och att marknadsmässig ersättning lämnas i form av andel i det köpande företaget. Begreppet andel omfattar endast rena delägarätter till kapitalet i företaget. Konvertibler, teckningsoptioner och liknande faller således utanför (prop. 1998/99:15 s. 276).

Ersättning

Ersättningen ska vara marknadsmässig. Det tillåts att ersättning till en del lämnas i pengar, dock högst med ett belopp motsvarande 10 % av de mottagna andelarnas nominella värde. Om nominellt värde saknas på de mottagna andelarna görs beräkningen av kontantersättningen på den del av det inbetalade kapitalet som belöper sig på andelarna (49 kap. 2 § p.2 IL). En viss ersättning i form av pengar vid ett andelsbyte är ofta nödvändig för att reglera värdeskillnader mellan bortbytta och mottagna andelar.

Uppskovsbelopp

Den kontanta ersättningen tas upp till beskattning för det beskattningsår då andelsbytet sker. Återstående del av den skattepliktiga kapitalvinsten fördelas på de mottagna andelarna. Det belopp som är hänförligt till en andel fastställs vid taxeringen. Det beloppet benämns uppskovsbelopp (49 kap. 14 § IL).

Beskattning av uppskovsbelopp

Uppskovsbeloppet tas, med vissa undantag som anges nedan, upp till beskattning senast det beskattningsår då äganderätten till en mottagen andel övergår till annan. Även då en mottagen andel upphör att existera ska uppskovsbeloppet tas upp till beskattning (49 kap. 19 § 1 st. IL).

Eftergift av uppskovsbelopp

Genom lag som trätt i kraft den 1 juli 2003 har beskattningen av kapitalvinster på näringsbetingade aktier avskaffats i bolagssektorn om det avyttrade bolaget inte är ett skalbolag (25 a kap. 3–18 §§ IL). Om en mottagen andel som är näringsbetingad avyttras ska som en följd härav uppskovsbeloppet inte tas upp till beskattning. Detta gäller dock inte om den mottagna andelen erhållits som ersättning för lagerandelar (49 kap. 19 a § IL).

Om uppskovsbeloppet avser en kapitalvinst som beräknats enligt skalbolagsbestämmelsen i 25 a kap. 9 § IL ska beloppet tas upp som intäkt det beskattningsår då andelen inte längre innehas av det köpande företaget eller av ett företag som ingår i samma koncern som det köpande företaget. Detta gäller dock inte om mer än tre år förflutit från den uppskovsgrundande avyttringen eller om särskilda skäl talar emot det (49 kap. 19 b § IL).

Kvittning

Det är tillåtet att kvitta kapitalvinst vid ett andelsbyte mot kapitalförlust på andra andelar som avyttrats under samma år. Det överskjutande beloppet utgör då grund för uppskovsbelopp.

Det går även bra att ta upp uppskovsbelopp till beskattning under senare år för kvittning mot förlust på andra andelar. Vidare gäller att förlust vid avyttring av mottagna andelar får kvittas mot uppskovsbelopp (prop. 1998/99:15 s. 277).

Fördelning av uppskovsbelopp

Om någon avyttrar andelar av olika serier i ett bolag och som ersättning erhåller andelar av en enda serie i ett annat bolag föreligger två olika avyttringar eftersom de avyttrade andelarna inte är av samma slag. Hur uppskovsbeloppet då ska fördelas på de mottagna andelarna prövades för ett antal olika situationer i RÅ 2000 ref. 23 (fhb).

Av rättsfallet framgår att uppskovsbeloppet ska fördelas lika på samtliga mottagna andelar. Någon fördelning av uppskovsbelopp på de andelar som mottagits i utbyte för A- respektive B-andelar ska således inte ske. Vidare framgår att det är möjligt för den skattskyldige att yrka uppskov för kapitalvinst på endast den ena serien. Inget hindrar heller att uppskov yrkas för endast viss del av kapitalvinsten eller att del av vinsten först kvittas mot förlust på andra andelar. I alla situationerna ska uppskovsbeloppet fördelas lika på samtliga mottagna andelar.

Om en skattskyldig erhållit uppskov och under ett senare år väljer att ta fram viss del av uppskovsbeloppet till beskattning ska det uppskovsbelopp som finns kvar fördelas om med lika belopp på kvarvarande mottagna andelar. Även detta framgår av RÅ 2000 ref. 23.

I det ovan nämnda rättsfallet byttes andelar av serie A och B mot en enda serie andelar. Byts A-andelar mot A-andelar och B-andelar mot B-andelar får det anses föreligga två olika andelsbyten. Om uppskov yrkas för vinst på A-andelarna fördelas uppskovsbeloppet med lika belopp på samtliga mottagna A-andelar. För vinst på B-andelarna fördelas uppskovsbeloppet med lika belopp på samtliga mottagna B-andelar. Detta har SRN kommit fram till i ett förhandsbesked den 10 november 1999 (ej överklagat).

Optioner

I RÅ 2000 not 159 (fhb) skulle andelar och teckningsoptioner i ett bolag samtidigt bytas mot andelar i ett annat bolag. För de bortbytta andelarna skulle erhållas 60 andelar i det köpande bolaget och för de bortbytta teckningsoptionerna skulle erhållas 30 andelar i det köpande bolaget. Regeringsrätten konstaterade att uppskovsbeloppet avseende den vinst som uppkom på de bortbytta andelarna skulle hänföras enbart till de 60 andelar som erhöles i utbyte mot de avyttrade andelarna. Teckningsoptioner kan nämligen inte anses vara avyttrade andelar (jfr 49 kap. 2 och 11 §§ IL).

Delposter

Vid försäljning i delposter gäller begränsningen av kontantvederlaget för samtliga de andelar som ägaren avyttrar vid ett försäljningstillfälle (prop. 1998/99:15 s. 185).

Ett uppköpserbjudande kan lämnas på så sätt att säljaren erbjuds att avyttra sina andelar både enligt ett andelsbytesalternativ och enligt ett kontantalternativ. SRN har i ett förhandsbesked 1999-11-10 (ej överklagat) funnit att villkoret om penningersättningens storlek ska anses avse de fall då en skattskyldig som ersättning, för en och samma andel, får både andel i det köpande företaget och pengar. Om däremot en del andelar samtidigt byts mot kontanter och andra mot nya andelar ska det sist nämnda bytet omfattas av uppskovsmöjligheten. Förhandsbeskedet gällde byte av marknadsnoterade andelar.

I ett förhandsbesked var omständigheterna att samtliga andelar, genom ett och samma avtal, avyttrades mot ersättning till hälften i pengar och till hälften i andelar. SRN:s majoritet fann att rätt till uppskov med beskattningen av vinsten förelåg för de andelar som ersattes med andelar i det köpande företaget. RR konstaterade att det saknades anledning att inte godta ett på detta sätt avgränsat andelsbyte. Hinder förelåg därför inte mot att medge uppskov såvitt gällde de aktier som bytts mot aktier i det köpande bolaget (RÅ 2002 ref. 27).

Tilläggsköpeskilling

Om tilläggsköpeskilling utgår ett senare år i form av pengar kan denna enligt Skatteverkets mening medföra att ett tidigare medgivet uppskov måste omprövas. Detta gäller under förutsättning att tilläggsköpeskillingen avser de ursprungligen avyttrade andelarna.

Om tilläggsköpeskillingen utgår i form av ytterligare andelar och uppskov yrkas för kapitalvinsten är det Skatteverkets uppfattning att uppskovsbeloppet ska räknas om och fördelas med lika belopp på samtliga mottagna andelar av samma slag och sort.

Transaktionstyper

Även transaktionstyper som saknar direkt motsvarighet i svensk rätt kan omfattas av andelsbytesreglerna. Det framgår av ett förhandsbesked den 17 mars 2000 (ej överklagat). Ett amerikanskt bolag skulle gå samman med ett annat amerikanskt bolag genom en särskild form av fusion (reverse triangular merger) enligt lagstiftningen i delstaten Delaware. Förfarandet skilde sig avsevärt från fusion enligt svenska regler. Som en följd av fusionen skulle sökanden frångå sina andelar (depåbevis) och som ersättning få andelar (depåbevis) i det övertagande bolaget. SRN fann att förfarandet skulle ses som en avyttring av andelar i utbyte mot andra andelar dvs. som ett andelsbyte.

Säljaren	Säljaren ska vara skattskyldig för vinst på andelarna här i riket (49 kap. 8 § IL). Om säljaren är ett handelsbolag gäller vad ovan sagts delägarna i bolaget.
Köparen	Av 49 kap. 9 § IL framgår att det köpande företaget ska vara en juridisk person. Beträffande svenska juridiska personer ska köparen vara ett svenskt aktiebolag. När det gäller utländska företag krävs att det är fråga om sådan utländsk juridisk person som omfattas av definitionen för utländskt bolag i 2 kap. 5 a § IL. Även andra utländska företag kan omfattas. Det krävs då att företaget är skattemässigt hemmahörande i en stat som är medlem i EU samt bedrivs i någon av de utländska associationsformer och är skyldigt att betala någon av de skatter som anges i fusionsdirektivet 90/434/EEC.
Den avyttrade andelen	Aktier i svenska aktiebolag och andelar i svenska ekonomiska föreningar omfattas av uppskovsmöjligheten liksom andelar i utländska motsvarigheter till svenskt aktiebolag. Härmed förstås sådan utländsk juridisk person som enligt 2 kap. 5 a § IL är att anse som utländskt bolag. Vidare omfattas andel i företag som uppfyller de ovan angivna kvalifikationsvillkoren i fusionsdirektivet. Om den avyttrade andelen var näringsbetingad gäller efter den lagstiftning som trätt i kraft den 1 juli 2003 att avyttringen kan vara skattefri (25 a kap. IL).
Röstmajoritet	För att stärka skyddet mot skatteflyktsbetonade förfaranden gäller ett villkor avseende bestämmande inflytande för det köpande företaget. Det krävs att det köpande företaget vid utgången av det kalenderår då överlåtelsen ägt rum innehar andelar i det överlåtna företaget med mer än 50 % av rösterna, jfr RÅ 2002 ref. 19 (fhh). Ett avtal om förvärv av andelar representerande röstmajoriteten, med förbehåll om godkännande av bolagsstämman, torde innebära att innehav av röstmajoritet för köparen föreligger först vid den tidpunkt då bolagsstämman lämnat sitt godkännande (jfr RÅ 2002 ref. 19 och RÅ 1989 ref. 116). Om det föreligger särskilda skäl kan det vara tillräckligt att röstvillkoret är uppfyllt vid någon tidpunkt mellan andelsbytet och utgången av kalenderåret. Som exempel på särskilda skäl nämns i SOU 1998:1, s. 196 att ett utländskt företag inte lyckats förvärva alla aktier i ett svenskt företag vid ett andelsbyte och därför överlåter de förvärvade aktierna till ett svenskt bolag i koncernen för att kunna tvångsinlösa återstående aktier. Det utländska företaget har då inte kvar röstmajoriteten vid årets utgång. I en sådan situation får röstvillkoret ändå anses uppfyllt. I ett icke överklagat förhandsbesked den 23 oktober 2003 (RSV:s rättsfallsprotokoll nr 32/2003) ansågs särskilda skäl föreligga då andelsbytet inte

använts för skatteundandragande eller skatteflykt.

Vid fusion eller fission upphör andelarna i det överlåtande företaget att existera. Kravet på röstmajoritet vid utgången av avyttringsåret gäller därför inte vid fusion eller fission (49 kap. 12 § IL).

Förlust

Om ett andelsbyte leder till förlust är reglerna för uppskovsgrundande andelsbyten inte tillämpliga (49 kap. 13 § 1 st. IL). Avdragsrätten för förlust bedöms enligt allmänna regler det beskattningsår då andelsbytet sker. Någon möjlighet att senarelägga avdrag för en kapitalförlust genom uppskov föreligger inte.

**Kontantersättning
och kapitalvinst**

Av samma bestämmelse framgår att om ersättning har lämnats i form av pengar ska den delen av ersättningen understiga kapitalvinsten för att reglerna ska vara tillämpliga. Om kontantvederlaget uppgår till 100 och vinsten uppgår till 90 kan således uppskov inte medges.

Turordningsregler

En säljare vid ett uppskovsgrundande andelsbyte innehar kanske vid tidpunkten för avyttringen redan andelar i det köpande företaget (gamla andelar). Likaså kan ytterligare andelar köpas till efter andelsbytet (nya andelar). Eftersom endast avyttring av de mottagna andelarna ska utlösa beskattning av uppskovsbelopp gäller särskilda turordningsregler. Avyttring ska enligt 49 kap. 28 § IL anses ske i följande ordning:

1. gamla andelar,
2. mottagna andelar och
3. nya andelar.

I RÅ 2000 not 159 (fhh) fann RR att vid samtidig avyttring av andelar och teckningsoptioner mot andelar var det fråga om två skilda avyttringar och förvärv. Uppskovsbeloppet skulle fördelas endast på de andelar som erhållits i utbyte mot andelar. En fråga i förhandsbeskedet som inte överprövades av RR var om den skattskyldige vid en senare avyttring av andelarna ägde rätt att välja om han avyttrat andelar med eller utan vidhängande uppskovsbelopp. SRN besvarade frågan med ja. Bedömningen gjordes mot bakgrund av att turordningsreglerna inte innehåller någon särskild bestämmelse för sådana andelar som mottagits samtidigt med ”mottagna andelar”.

Genomsnittsmetod

Enligt 48 kap. 7 § IL bestäms omkostnadsbeloppet för aktier och andra delägarätter enligt en genomsnittsmetod. Som omkostnadsbelopp räknas det genomsnittliga omkostnadsbeloppet för samtliga delägarätter av samma slag och sort.

Andelar som tagits emot vid ett andelsbyte och som är belastade med ett uppskovsbelopp ska inte anses vara av samma slag och sort som andra andelar i det köpande företaget som innehas av säljaren. De ska således, vid genomsnittsberäkning, inte läggas samman med andra andelar i det köpande företaget (49 kap. 29 § IL). Detta gäller dock bara om andelarna inte är marknadsnoterade. Om andelarna är marknadsnoterade ska de genomsnittsberäknas med andra marknadsnoterade andelar av samma slag och sort oavsett om vissa av dem belöper med uppskov medan andra inte gör det.

Fondemission, split m.m.

Om kapitalet i det köpande företaget fördelas på flera andelar genom fondemission, split eller liknande förfaranden, fördelas uppskovsbeloppet på den tidigare mottagna andelen och de nybildade andelarna. Om mottagna andelar sammanläggs ska ny andel anses som mottagen andel varvid ursprungligt uppskovsbelopp övergår på den nya andelen (49 kap. 30–31 §§ IL).

Efterföljande andelsbyte

Ett uppskov får föras vidare vid efterföljande andelsbyten. Vidareföring får ske även om en efterföljande avyttring inte uppfyller villkoren i 49 kap. 13 § IL dvs. att en kapitalvinst ska ha uppkommit och att vinsten ska överstiga den kontanta ersättningen. Däremot måste villkoren i 49 kap. 8–12 §§ IL vara uppfyllda. Vid ett efterföljande uppskovsgrundande andelsbyte övergår det ursprungliga uppskovsbeloppet på de andelar som tas emot vid det nya andelsbytet om den skattskyldige begär det. Avyttras även ”gamla andelar” i det tidigare köpande företaget vid ett sådant andelsbyte övergår uppskovsbeloppet på samtliga nya mottagna andelar (49 kap. 24 § IL).

Benefika fång

Uppskovsbelopp får föras vidare till ny ägare vid benefikt fång om mottagen andel övergår genom arv, testamente, bodelning eller gåva (49 kap. 25 § IL). I den situationen ska således uppskovsbelopp inte skattas av trots att andel byter ägare. Förvärvaren inträder i överlåtarens skattemässiga situation enligt en kontinuitetsprincip.

Förvärvaren ska i sin självdeklaration lämna uppgift om det antal andelar som förvärvats, uppskovsbelopp som belöper sig på varje andel samt namn, adress och person-/organisationsnummer för den från vilken andelarna förvärvats (2 kap. 17 § LSK).

En fråga vid benefika förvärv är hur uppskovsbelopp ska beräknas när någon har mottagna andelar med visst uppskovsbelopp

och sedan genom ett benefikt fång förvärvar andelar av samma slag och sort men med ett annat uppskovsbelopp. Ska uppskovsbeloppen slås samman och fördelas på samtliga mottagna andelar eller ska separata uppskovsbelopp gälla för de genom olika förvärv mottagna andelarna?

I RÅ 2000 ref. 23 gjorde RR vissa uttalanden om särskiljande av uppskovsbelopp på mottagna andelar av samma slag och sort. Med hänvisning till de principer som RR givit uttryck för är det Skatteverkets uppfattning att uppskovsbelopp i en situation som beskrivits ovan ska fördelas med lika belopp på samtliga mottagna andelar av samma slag och sort.

En annan fråga är hur man ska hantera uppskovsbelopp om förvärvaren vid ett benefikt fång är skattemässigt bosatt utomlands. Han kan då inte inträda i överlåtarens skattemässiga situation eftersom kvalificerad bosättning i Sverige är ett villkor för uppskov (49 kap. 8 § IL). RR har kommit fram till att ett dödsbo inte ska ta upp uppskovsbeloppet som intäkt när äganderätten till aktierna övergår genom arv till en i Sverige begränsat skattskyldig fysisk person (RÅ 2003 ref. 50).

Utflyttning

En utflyttning från Sverige skulle, i frånvaro av en avskattningsregel, innebära att Sverige förlorar beskattningsrätten till uppskovsbeloppet. Om en fysisk person inte längre har sitt bo och hemvist i Sverige eller stadigvarande vistas här ska därför uppskovsbeloppet tas upp till beskattning (49 kap. 26 § IL).

Underpris

Uttagsbeskattning kan underlåtas när en tillgång i näringsverksamhet överläts utan ersättning eller till underpris. Som villkor gäller bl. a. att förvärvaren omedelbart efter förvärvet ska vara skattskyldig för inkomst av näringsverksamhet i vilken tillgången ingår. Reglerna om underprisöverlåtelser i 23 kap. IL är tillämpliga även vid överlåtelse av andelar. Om uttagsbeskattning inte ska ske inträder köparen i överlåtarens skatteposition såvitt avser uppskovsbelopp (49 kap. 21 § IL).

Uttagsbeskattning

Om uttagsbeskattning sker av en mottagen andel ska uppskovsbeloppet tas upp som intäkt (49 kap. 20 § IL). Uttagsbeskattning kan ske även i en situation då äganderätten till en mottagen andel inte övergår till annan. Det kan vara fråga om en andel som ingår i en förvärvskälla som på grund av ett skatteavtal inte längre ska beskattas i Sverige.

Lex ASEA

Andelar som mottagits vid ett andelsbyte kan bli föremål för efterföljande koncernintern avyttring och därefter delas ut enligt lex ASEA-reglerna. Om kapitalvinst inte ska tas upp pga. bestämmelserna i 25 kap. 22 eller 23 §§ IL ska uppskovsbeloppet inte beskattas.

Fusion	Detsamma gäller om mottagna andelar överläts genom fusion om det är koncernmoderföretaget som är övertagande företag (49 kap. 22 § IL).
Lagerandelar	Om de avyttrade andelarna utgjort lagertillgång hos säljaren gäller, som i övriga fall, att ersättning i pengar tas upp till beskattning det beskattningsår då andelsbytet sker. Samtidigt ska det skattemässiga värdet på de avyttrade andelarna tas upp som intäkt. Uppskov kan komma ifråga för den del av intäkten som överstiger kontant ersättning, minskad med de avyttrade andelarnas skattemässiga värde, fördelad på de mottagna andelarna. Detta gäller även om de mottagna andelarna kommer att bli kapitaltillgångar (49 kap. 17 § IL).
Anskaffningsvärde	Från det köpande företags synvinkel jämföras ett andelsbyte med att andelar köps för ett vederlag som består av andelar i det egna företaget jämte eventuell kontantlikvid. Anskaffningsvärdet för de andelar som förvärvas av det köpande företaget kommer därför att utgöras av marknadsvärdet på de andelar som lämnats som vederlag jämte eventuell kontantlikvid. Det resultatet anses följa av allmänna principer och har inte särskilt lagreglerats.
31.3.1 Handelsbolag	
Uppskov delägarna	Är säljaren ett svenskt handelsbolag ska kapitalvinsten fördelas på delägarna och tas upp som intäkt hos dem (49 kap. 15 § IL). Är det fråga om ägande i en kedja av handelsbolag är det delägarna i det översta bolaget som kan medges uppskov (49 kap. 7 § IL). Eventuell kontant ersättning fördelas mellan delägarna och tas upp till beskattning av dem. Den del av kapitalvinsten som inte utgör pengar fördelas på de mottagna andelarna. Det belopp som belöper sig på en mottagen andel fördelas därefter på delägarna och utgör uppskovsbelopp. Om andel i handelsbolaget bytt ägare under året är det Skatteverkets uppfattning att det är delägarna vid beskattningsårets utgång som kan ha rätt till uppskov.
Beskattning av uppskov	Uppskovsbeloppet tas upp till beskattning det beskattningsår då äganderätten till mottagen andel övergår till annan. Detsamma gäller när äganderätten till en delägars andel i handelsbolaget övergår till annan eller andelen i handelsbolaget upphör att existera (49 kap. 19 § IL).
Verksamhets-avyttring	Om andelar ingår i en verksamhet som överläts genom en verksamhetsavyttring föreligger, såvitt avser andelarna, ett andels-

byte. Endast bestämmelserna om verksamhetsavyttring i 38 kap. IL är tillämpliga i ett sådant fall. En förutsättning är att yrkande om undantag från omedelbar beskattning enligt reglerna om verksamhetsavyttring har framställts.

31.4 Partiella andelsbyten

Marknadsmässig ersättning ska ha lämnats för att uppskovsreglerna ska vara tillämpliga. Till den del ett marknadsmässigt vederlag inte har lämnats tillämpas därför andelsbytesreglerna bara i fråga om överlåtelsens onerösa moment.

Exempel

Antag att ett företag A äger 100 andelar i C, marknadsvärde 100. A helägar dessutom B med ett aktiekapital 100 fördelat på 100 andelar. Andelarna i C ska föras över till B mot vederlag i form av nyemitterade andelar i B. Antag vidare att B nyemitterar 25 andelar som är värda 25 och erhåller andelar i C, värda 100, som likvid. Före transaktionen har A 100 andelar i B värda 1 kr per styck. Efter transaktionen har A 125 andelar i B värda 1,60 kr per styck ($200/125$).

Transaktionen ska i detta fall anses sammansatt av två deltransaktioner, nämligen ett andelsbyte och ett ovillkorligt kapitaltillskott. Endast 25 andelar i C har avyttrats genom ett andelsbyte.

Till den del transaktionen utgör ett andelsbyte gäller bestämmelserna om andelsbyten (prop. 1998/99:15, s. 276).

Till den del transaktionen utgör ett kapitaltillskott måste en bedömning göras mot bakgrund av reglerna om uttagsbeskattning

31.5 Skatteflykt

I utredningsbetänkandet (SOU 1998:1, sid. 210 ff) föreslogs att en särskild skatteflyktsbestämmelse skulle tas in i andelsbyteslagen. I propositionen togs det förslaget inte med. Regeringen gjorde bedömningen att den nya allmänna skatteflyktsklausulen ger möjlighet att angripa förfaranden som inte kan förhindras eller motverkas av de materiella reglerna.

Andelsbytesreglerna bygger på fusionsdirektivet. Där anges bl. a. i ingressen att systemet bör skydda beskattningsunderlaget i den stat där överlåtaren är hemmahörande. Syftet bakom direktivet och den svenska lagstiftningen bör, enligt Skatteverkets mening, tolkas mot bakgrund av att regelverket ska underlätta omstruktureringar men inte leda till icke direkt avsedda förmåner (jfr prop. 1998/99:15 s. 186–189 och 203–204).